

FACTSHEET

NALEVING VAN DE LEEFTIJDGRENSEN BIJ VUURWERKVERKOOP

Op 28 en 29 december 2012 heeft Nuchter Kenniscentrum Leeftijdsgrenzen een nalevingsonderzoek uitgevoerd naar de leeftijdsgrenzen rondom de verkoop van vuurwerk in de regio's Amsterdam, Arnhem, 's-Hertogenbosch, Leiden, Nijmegen, Rotterdam, Zoetermeer en de kop van Noord-Holland. In dit onderzoek zijn met behulp van Mystery Shopping 60 locaties gemeten (120 koopogingen) op de naleving van de leeftijdsgrenzen die de wet voorschrijft voor de verkoop van specifieke vuurwerkategorieën boven de zestien jaar.

Achtergrond

Vuurwerkverkopers dienen zich als verkopers van pyrotechnische artikelen te houden aan diverse regels zoals omschreven in de wet. In dit onderzoek richten we ons specifiek op de regels rondom de leeftijdsgrenzen die de wet voorschrijft bij de verkoop van vuurwerk. De wet schrijft in artikel 2.3.5 van het vuurwerkbesluit (Vuurwerkbesluit, 2002) het volgende voor:

Het is verboden consumentenvuurwerk te verkopen of anderszins ter beschikking te stellen aan particulieren jonger dan: Voor zover het betreft categorie 1: 12 jaar; voor zover het betreft categorie 2: 16 jaar; voor zover het betreft categorie 3: 18 jaar.

De wettekst stelt met andere woorden dat het verboden is om aan jongeren onder de zestien jaar vuurwerk van de tweede categorie te verkopen. Dit vuurwerk van de tweede categorie wordt in artikel 1A.1.3 in het vuurwerkbesluit (Vuurwerkbesluit, 2002) omschreven:

Vuurwerk dat weinig gevaar en een laag geluidsniveau oplevert en bestemd is voor gebruik buitenshuis in een afgebakende plaats.

Bij twijfel aan de leeftijd van de koper mogen de vuurwerkverkopers op grond van het vuurwerkbesluit actie ondernemen en de leeftijd vaststellen door te vragen naar een geldig legitimatiebewijs. In dit onderzoek is steekproefsgewijs onderzocht in hoeverre verkopers van vuurwerk actief de leeftijd van jongeren vaststellen op basis van een geldig legitimatiebewijs en in hoeverre zij vervolgens het vuurwerk van de tweede categorie al dan niet verkopen aan de vijftienjarige Mystery Kids.

Gezondheid en Veiligheid

Leeftijdsgrenzen zijn een belangrijk instrument bij het bevorderen van de gezondheid en de veiligheid van opgroeiende kinderen in onze maatschappij. Wanneer jongeren op te jonge leeftijd zelfstandig kunnen beschikken over vuurwerk lopen ze hiermee erg grote risico's, niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de

omstanders. Bovenstaande wordt bevestigd in een rapport van VeiligheidNL (voormalig Stichting Consument en Veiligheid). Hierin wordt gesteld dat ruim één derde van de vuurwerkslachtoffers (37%) van vuurwerk gerelateerde opnamen op de spoedeisende hulp jongeren betreft in de leeftijdsgroep 10 tot en met 19 jaar (Draisma & Nijman, 2011, p. 12). Vergeleken met overige leeftijdsgroepen nemen deze groep jongeren de meeste vuurwerkongevallen voor hun rekening. Verder is in ditzelfde rapport van Draisma en Nijman (p. 14) te lezen dat het vuurwerk betrokken bij de meeste ongevallen vuurwerk van de tweede categorie betreft - potten, romeinse kaarsen, fonteinen, vuurpijlen, rotjes en ander 'gewoon knalvuurwerk'. Jongeren nemen een groot deel van de vuurwerkongevallen voor hun rekening en bij deze vuurwerkongevallen is in de meeste gevallen vuurwerk van de tweede categorie betrokken. Daarom is er in dit onderzoek specifiek gekozen voor deze leeftijdsgrens met bijbehorende vuurwerkategorie.

Methode

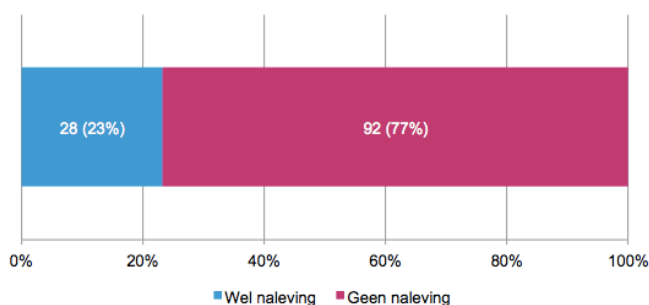
Het nalevingsonderzoek is uitgevoerd op basis van Mystery Shopping. Er hebben in totaal vier vijftienjarige jongens en vier vijftienjarige meisjes aan het onderzoek meegewerkt. De Mystery Kids worden begeleid en geïnstrueerd door volwassen auditoren van Nuchter. De Mystery Kids zijn na aanmelding geselecteerd op vastgestelde criteria. De onderzoekers gaan te werk volgens een uitgebreid protocol wat onder andere voorziet in het thuis ophalen en na afloop ook weer naar huis brengen van de jongeren. Ook de ouders/verzorgers van de Mystery Kids zijn ingelicht over de achtergrond, doelstelling en de gehanteerde methode van het onderzoek. Uiteraard hebben de ouders toestemming gegeven voor deelname. Iedere bezochte locatie is volgens protocol door twee Mystery Kids bezocht, een jongen en een meisje, beiden 15 jaar oud. Aangekomen bij een locatie gaan de Mystery Kids afzonderlijk van elkaar naar binnen.

De begeleider observeert onopvallend, op geringe afstand, het verkooppunt. Na binnenkomst kopen de Mystery Kids afzonderlijk van elkaar vuurwerk van de tweede categorie: de jongen rotjes (ook wel 'Bangers' genoemd), het meisje Romeinse kaarsen. De Mystery Kids doen, indien mogelijk, beide pogingen bij verschillende verkopers van een locatie. In het geval dat een verkoper naar de leeftijd vraagt, zijn de Mystery Kids geïnstrueerd om één maal te zeggen dat ze zestien jaar oud zijn. Indien de verkoper om een legitimatiebewijs tonen de Mystery Kids hun legitimatiebewijs. De auditor registreert na afloop van de aankoop poging of het artikel werd verkocht, of de verkoper naar de leeftijd vraagt en of de verkoper naar een geldig legitimatiebewijs vraagt.

Resultaten

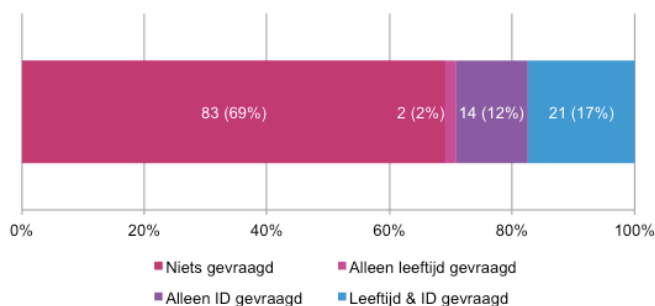
In dit onderzoek zijn 60 vuurwerkverkooplocaties bezocht. Per locatie zijn twee aankoop pogingen gedaan, 120 aankoop pogingen in totaal. In figuur 1 zijn de nalevingscijfers te zien van het totaal aan 120 aankoop pogingen. Van de 120 aankoop pogingen is in 28 gevallen (23%) correct nageleefd en in 92 gevallen (77%) niet nageleefd.

Figuur 1: Naleving totaal (N=120)

Figuur 2 geeft een overzicht van de verschillende typen interventies die door de onderzochte verkopers zijn gepleegd. Van de 120 aankoop pogingen is tijdens 83 aankoop pogingen (69%) niets gevraagd, tijdens 2 pogingen (2%) is er enkel naar leeftijd gevraagd en tijdens 14 pogingen (12%) is er enkel om ID gevraagd. In 21 aankoop pogingen (17%) is er zowel naar leeftijd als het ID gevraagd.

Figuur 2: Typen interventies totaal (N=120)

Uit deze resultaten blijkt dat in het overgrote deel van de aankoop pogingen de verkoper géén interventie heeft

gepleegd. Doet men dit wel, dan is het vragen naar geldig legitimatiebewijs, de meest voorkomende (29%). Wanneer de nalevingscijfers worden gecombineerd met het vragen naar een geldig legitimatiebewijs, dan blijkt dat van de 35 keer dat de verkoopmedewerkers in dit onderzoek vragen om een geldig legitimatiebewijs, de leeftijdsgrens in 28 pogingen (80%) correct wordt nageleefd.

Conclusie

Jongeren zijn een kwetsbare groep als het gaat om vuurwerkongevallen. Bij een derde van de vuurwerkongevallen die op de Spoedeisende Hulp belanden betreft het een jongere in de leeftijd tussen 10 en 19 jaar. Voor het eerst is in Nederland gepoogd zicht te krijgen op de naleving van de leeftijdsgrenzen voor de verkoop van vuurwerk uit de tweede categorie. In een onderzoek met een beperkte reikwijdte heeft Nuchter, kenniscentrum leeftijdsgrenzen gepoogd een eerste beeld te schetsen van de verkoopsituatie. Uit dit onderzoek komt duidelijk naar voren dat de leeftijdsgrenzen slecht worden nageleefd. In 77% van de aankoop pogingen (N=120) kunnen 15-jarige jongeren dit vuurwerk zonder probleem aanschaffen. In de meeste gevallen blijkt ook dat de vuurwerkverkopers nauwelijks vragen naar een geldig legitimatiebewijs (29%, N=120). In het geval dat de verkoper dit wel vraagt blijkt de naleving van de leeftijdsgrens een stuk hoger te liggen (28 van de 35 pogingen). Hierin ligt dan ook een deel van de oplossing verscholen. Indien verkopers van vuurwerk jongeren systematischer gaan vragen naar een legitimatiebewijs kan dit de naleving van de leeftijdsgrens sterk verbeteren. Het controleren van het legitimatiebewijs kan worden vereenvoudigd door medewerkers de datum te geven van de ondergrens. Omdat het slechts om 3 verkoopdagen gaat zijn deze 3 data eenvoudig bij de kassa aan te geven. Eventueel kan er gebruik worden gemaakt van geautomatiseerde controle systemen als de ID-swiper of een Ageviewer. Er ligt in deze ook een taak voor de toezichthouder, de gemeente, om met meer aandacht voor de leeftijdsgrenzen te controleren op de naleving van het vuurwerkbesluit. Een duidelijk signaal vanuit de overheid dat dit vuurwerk met een duidelijk risico niet verkocht mag worden aan jongeren onder de 16 kan er ook aan bijdragen dat de wet beter wordt nageleefd in het belang van de gezondheid en veiligheid van jongeren.

Referenties

- Draisma, J.A., & Nijman, S. (2011). Vuurwerkongevallen 2010-2011. Retrieved December 27, 2012, from http://www.brandweerkennisnet.nl/thema%27s_bkn/vuurwerk_en/@20034/rapport/
- Vuurwerkbesluit. (2002). Retrieved December 27, 2012, from http://wetten.overheid.nl/BWBR0013360/geldigheidsdatum_27-12-2012

MEER INFORMATIE

Nuchter, kenniscentrum leeftijdsgrenzen
 Jonkerbosplein 52, 6534 AB Nijmegen
 t.024 352 98 54 f.024 352 96 66
 e.info@leeftijdsgrenzen.nl i.www.leeftijdsgrenzen.nl